

ΑΡΒΥΛΑ
ΚΙΑ και
ΓΟΒΕΣ

ΑΛΚΗ ΖΕΗ

ΚΕΔΡΟΣ

ΠΑΙ
ΖΕΗ

the

Τὰ λιοντάρια μας δὲν τρῶνε γάτες

Ὁ Σάκης

Τὸ βράδι, μετὰ τὸ φαγητό, δὲ μιλοῦσε κανένας! Ἀκουγότανε μονάχα τὸ ψαλίδι τῆς μητέρας, πού, γονατισμένη στὸ πάτωμα, ἔκοβε ἓνα φόρεμα τῆς Κίτσας. Ὁ Σάκης ἦρθε καὶ στάθηκε ἀπὸ πάνω της.

— Λένε πὼς εἶναι καλύτερο κι ἀπὸ τὸ «Μεντράνο»... Ἔχει φώκιες, πὺ χορεύουνε πάνω στὴν οὐρά τους...

Γύρισε καὶ τὸν κοίταξε. Τὸ στόμα της ἦτανε γεμάτο καρφίτσες. Ἀκουσε τὴ φωνή του καὶ γύρισε — μά, τί τῆς ἔλεγε, οὔτε πρόσεξε. Μπορεῖ ν᾿αχε πεῖ πὼς ἔβρασε τὸ νερὸ γιὰ τὰ πιάτα — τὸ ἴδιο θ᾿άκανε.

Ἴσως τὸν παπποῦ νὰ τὸν ἔνοιαζε πιότερο γιὰ τὸ τσίρκο· αὐτὸς ξέρει ἀπὸ θέατρα.

— Ἔχεις δεῖ ποτέ, παπποῦ, τσίρκο; Χορεύουνε οἱ φώκιες σὰ μπαλαρίνες.

Ὁ παπποῦς ἔχει στρώσει τὴν πασιέντζα πάνω στὸ τραπέζι. Κρατοῦσε τὸ ρήγα κούπα καὶ δὲν ἤξερε ποῦ νὰ τὸν βάλει.

—“Υστερα, ἔκανε κι ἀκούμπησε ἀναποφάσιστα τὸ χαρτί.

Τῷξερε ὁ Σάκης αὐτὸ τὸ «ὔστερα» τοῦ παπποῦ. “Ὁ,τι καὶ νὰ τὸν ρωτοῦσε: «ὔστερα». — «Ποιὸς ἦτανε ὁ τρίτος ἄθλος τοῦ Ἡρακλέους»; «“Υστερα»... «Πῶς καταπίνουνε οἱ κοσμοναῦτες τὸ φαί τους»; «“Υστερα»... «Γιατί τὰ ξένα πλοῖα δὲν πλησίασαν τὸ “Λακωνία”, πού εἶχε πάρει φωτιά»; «“Υστερα, ὔστερα»... Δηλαδή, πότε; — συλλογιέται ὁ Σάκης. Πήδηξε μετὰ κοντὰ στὴν Κίτσα, πού, μισοξαπλωμένη στὸ ντιβάνι, διάβαζε τὸ περιοδικό της. Τῆς ἔσπρωξε τὸν ἀγκῶνα, σχεδὸν μὲ πείσμα.

— Σὲ ἔξη κούνιες πηδάει ἢ ἀκροβάτρια ἀπὸ τὸ ξένο τσίρκο... Καλύτερα κι ἀπὸ τὸ «Μεντράνο»...

—“Ὡωωωωωχ, παρότα με, — νεύριασε κείνη.

Ὁ Σάκης πέρασε ξυστὰ ἀπὸ τὸν πατέρα, πού, σκυμμένος στὸ τραπέζι, ἔγραφε νούμερα. Τοῦ ἄρπαξε, στὰ κλεφτά, τὴν ξύστρα. Τὴ χρειαζότανε γιὰ βαρίδι στὴν κούνια, πού εἶχε φτιάξει ἀπὸ χαρτόνι· ἀλλιῶς, ἦτανε ἀλαφριά καὶ δὲν κουνιόταν ὅπως ἔπρεπε. Ἡ ἀκροβάτρια ἦτανε μιὰ κάμια, πού τὴν εἶχε μαζέψει τὸ πρῶι, πάνω ἀπὸ ἓνα φύλλο... “Ἔδεσε τὴν ξύστρα, κάτω ἀπὸ τὸ χαρτόνι κ’ ἡ κούνια, μὲ τὴν πράσινη ἀκροβάτρια, κουνιότανε τώρα μὲ φόρα... “Α-ραγε, ἢ ἀληθινὴ ἀκροβάτρια νὰ φοροῦσε πράσινα;... ΠΙ-ΜΗ ΕΙΣΟΔΟΥ ΜΙΑ ΓΑΤΑ... ὅ,τι καὶ νᾶναι: μαύρη, γκριζα, ψαριά. Τῶπε ὁ Μάνος· τῶμαθε ἀπὸ ἓνα παιδί, πού μένει στὴ γειτονιά, ὅπου ἐγκαταστάθηκε τὸ ξένο τσίρκο· εἶχε πάει πέ-ρυσι, ἔτσι, στὸ «Μεντράνο» καὶ ἤξερε. «“Αντε, ὅμως, νὰ πιάσεις γάτα, — λέει ὁ Μάνος — καὶ νὰ τὴν κουβαλήσεις στὸ τρόλεϋ... Μονάχα δική σου ἄμα εἶναι, μπορεῖς νὰ τὴν

κουβαλήσεις ἡσυχα»... Τὴν Πίσσα τὴν λυπᾶται ὁ Σάκης, ἀπὸ μικρὸ γατάκι τὴν τάιζε γάλα μὲ ψίχουλα... Πόσα χρό-νια μπορεῖ νὰ ζήσει μιὰ γάτα; — ὀχτώ, δέκα — τὸ πολὺ. Κ’ ἡ Πίσσα τᾶκλεισε τὰ ἑφτά... “Αραγε, νὰ τὶς σκότωναν πρὶν, ἢ νὰ τὶς ρίχνανε ζωντανὲς στὰ λιοντάρια;... Σὲ ποιόν, ὅμως, θὰ μιλοῦσε τὰ βράδια; — γιατί ἡ Πίσσα ἦτανε τὸ μόνο πρόσωπο στὸ σπίτι, πού μποροῦσε νὰ τῆς κουβεντιάζει τὰ δικά του... Λεφτὰ γιὰ εἰσιτήριο δὲ θὰ τοῦδινε κανένας· κι ἂν ἀκόμα ἡ μάνα ἔκανε πὼς τὸ συζητοῦσε, θὰ πεταγότανε ἡ Κίτσα: «Δὲ μοῦ τὰ δίνεις, καλύτερα, νὰ πάω στὸ κομμω-τήριο!»... Ἡ Πίσσα ἔπρεπε νὰ τὸ ξέρει πολὺ καλὰ πόσο ἠθέλε ὁ Σάκης νὰ πάει στὸ τσίρκο, νὰ δεῖ τὴν ἀκροβάτρια μὲ τὶς ἔξη κούνιες· γιατί θὰ τῶσκαγε μιὰ μέρα ἀπὸ τὸ σπίτι του καὶ θὰ γινόταν ἀκροβάτης, σὰν καὶ κείνον, πού ἔχει δεῖ στὸ σινεμά: πῆδαγε στὸν ἀέρα, ἀπὸ τὴ μιὰ κούνια στὴν ἄλλη καὶ τὰ μάτια του δεμένα σφιχτά... Ἡ Πίσσα τῷξερε, γιατί τὸν ἔβλεπε νὰ γυμνάζεται μέσα στὸ πλυσταριό. Ἄνέ-βαινε στὸ καζάνι, ἔδενε τὰ μάτια του καί, μ’ ἓνα σάλτο, πῆ-δαγε στὴ χτιστὴ σκάφη, πού ἦτανε ἀρκετὰ πιὸ πέρα. Τώρα, προσπαθοῦσε νὰ πηδήξει, μετὰ τὴ σκάφη, σ’ ἓνα σκαμνί. Μὲ τῶνα πόδι! Δὲν τὰ κατάφερνε καλὰ ἀκόμα, γιατί δὲν μποροῦσε νὰ πηγαίνει κάθε μέρα στὸ πλυσταριό. Στὴν πόρ-τα τοῦ πλυσταριοῦ ἦτανε κολλημένο ἓνα χαρτί, πού ἔγραφε τὰ ὀνόματα τῶν ἐνοίκων μὲ τὴ σειρὰ καί, δίπλα, τὶς μέρες πού θὰ μποροῦσε καθένας νὰ πλένει. Μόνο τὶς Δευτέρες δὲ βάσανε μπουγάδες. Ἦτανε, ὅμως, κι ἄλλες μέρες πού μερι-κοὶ δὲν πλένανε, παρ’ ὅλο πού ἐρχόταν ἡ σειρὰ τους. Ὁ Σάκης ἀφουγκραζότανε, ἀπὸ τὴ σκάλα τῆς κουζίνας, μὴ

βγεί καμιά νοικοκυρά και φωνάξει: «Κυρία Μαυροπούλου! 'Εμείς δε θα πλύνουμε αύριο, μήπως θέλετε τὸ πλυσταριό»; — «Εὐχαριστῶ, κυρία Πόπη μου. 'Εμείς πιά τὰ δίνουμε στὸ πλυντήριο· γρήγορα, καθαρὰ και λείπει ὁ μπελάς». — «Μὰ δὲν καταστρέφονται μὲ τὰ φάρμακα»;... «Τίποτα δὲν παθαίνουν!!!» — τοῦρχεται τοῦ Σάκη νὰ ξεφωνίσει: «'Ο-λοι στὰ πλυντήρια... Γρήγορα... ΚΑΘΑΡΑ ΞΕΚΟΥΡΑΣΤΑ!! Καὶ τὸ πλυσταριὸ νὰ μένει ἄδειο ὅλες τὶς μέρες τῆς βδομάδας, γιὰ νὰ τρέχει ἐκεῖνος κάθε μέρα, μόλις σχολάσει, γιὰ ἐξάσκηση... "Αν μπορέσει νὰ μπεῖ μὲ τὴν Πίσσα στὸ τσίρκο, θὰ καταφέρει νὰ τρυπώσει στὰ παρασκήνια. Μπορεῖ νὰ δεῖ και τὴν ἴδια τὴν ἀκροβάτρια. "Αχ, ἂν ἦτανε τὸ «Μεντράνο», θὰ μπορούσα κάτι νὰ πῶ στὰ ἰταλικά: «"Ιο σινιόρα, σαλτιμπάγκο». Αὐτοί, ὅμως, λέει ὁ Μάνος, μιλᾶνε μιὰ παράξενη γλώσσα, πὺ λέξη δὲν παίρνεις. Πῶς νὰ τοὺς πῶ, λοιπόν, νὰ μὲ πάρουνε μαζί τους, πῶς ξέρω νὰ κάνω ἀκροβατικά;... Νὰ μὲ παίρνανε! Νὰ φύγω γιὰ πάντα ἀπὸ τὸ σπίτι και νὰ στέλνω γράμματα, μὲ ξένα γραμματόσημα, σὰν τὸν θεῖο Γιάννη — κ' ἢ μάνα θὰ καμαρώνει σὺς γειτόνισσες: «Εἶναι ἀπὸ τὸ Σάκη»... 'Ο πατέρας ὅλο τοῦ λέει πὺς θὰ γίνει ἀλήτης, γιατί δὲν δίνει δυαράκι γιὰ τὸ σχολεῖο. «Και νὰ βγάλει τὸ γυμνάσιο — σώθηκε», μουρμουρίζει ὁ παπποῦς. «'Απατεῶνας νὰ γίνει, κλέφτης, — μάλιστα· τότε θὰ προκόψει». «Παραγγελιοδόχος — μόνο αὐτὴ εἶναι δουλειά», λέει, ὅλη ὥρα, ἢ μάνα... «'Εγὼ θὰ γίνω ἀκροβάτης!!!». Σκάσανε ὅλοι στὰ γέλια, σὰν τὸ πέταξε ἕνα βράδι. Καὶ πιότερο ἀπ' ὅλους ἢ ἀδελφὴ του ἢ Κίτσα... Πέ-ρυσι ἤθελε νὰ γίνει γιάγκοστερ. Εἶχαν δεῖ στὸ σινεμά, μὲ τὸ

Μάνο, μιὰ συμμορία ὅλο παιδιά. Εἶπανε νὰ φτιάξουνε και αὐτοὶ μιὰ δική τους και νὰ σκοτώσουνε γάτες. 'Ο Μεμάς, ὅμως, ὁ μεγάλος του φίλος, τὸν ἔλουσε πιτόκοφρα, σὰν τοῦ τὸ διηγῆθηκε. «'Ετσι ἀρχίζουν οἱ φροιάδες», λέει... Νὰ δώσει, ὅμως, τὴν Πίσσα στὸ τσίρκο — δὲν ἦταν τὸ ἴδιο: δὲ θὰ τὴ σκότωνε αὐτός.

'Ο Σάκης ἔπιασε νὰ χαϊδεύει τὴν Πίσσα, ὅπως τὴ φαντάστηκε νὰ τὴ σπαράζονε τὰ λιοντάρια. Τὴν ἐσφιξε τόσο, πὺ τὴν ἔκανε νὰ νιαουρίσει δυνατά.

«Τώρα θὰ μὲ διαολοστείλουνε!».

Κανένας δὲν τὸν πρόσεξε.

Νᾶβρισκε τὸ Μεμά, νὰ τὸν ρωτοῦσε. Κι ἂν τοῦλεγε ὄχι; Καὶ γιατί νὰ ρωτήσῃ; Τί τοῦ εἶναι ὁ Μεμάς; "Αν εἶχε παντρευτεῖ τὴν Κίτσα — μάλιστα. Τὰ χιλιάσανε, ὅμως, γιὰ πάντα. 'Ο Μεμάς, ὁ Μεμάς, μονάχα ὁ Μεμάς τὸν λογάριαζε γιὰ μεγάλο, κουβέντιαζε μαζί του και ρώταγε τὴ γνώμη του. «'Εσὺ τί λές, Σάκη;» ἢ «Τί σκέφτεσαι πάνω σ' αὐτό;». 'Ο Σάκης τοῦ τᾶλεγε ὅλα. 'Ακόμα και γιὰ κείνη τὴ νύχτα, πὺ εἶχε σκεφτεῖ νὰ τοὺς σκότωνε ὅλους μέσα στὸ σπίτι. Τὸν εἶχανε τσακώσει, κλεισμένο στὸ πλυσταριὸ και, σὰν τὸν ρωτήσανε τί ἔκανε ἐκεῖ μέσα, αὐτὸς ἀποκριθῆκε: «Σκεφτόμουνα». Γιατί, βέβαια, δὲν θὰ τοὺς φανέρωνε πο-τὲ τὸ μυστικὸ του. Τότε εἶναι πὺ ἀγριέψανε ὅλοι. 'Ο παπ-ποῦς ἔλεγε ἕνα σωρὸ ἀνοησίες, πὺς τ' ἀγόρια, πὺ κλει-νονται στὰ πλυσταριά, γίνονται ἡλίθια. 'Ο πατέρας, σὰν πάντα, τοῦ' στριψε τ' αὐτί. «Γιατί, ἔτσι, ξεμπερδεύει γρή-γορα», — συλλογιέται ὁ Σάκης «και δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ κουράζεται νὰ λέει λόγια». Καὶ τοῦ πατέρα δὲν τοῦ ἀρέσει

καθόλου να μιλάει. 'Η μάνα είχε βάλει τὰ κλάματα: «Κ' ἐγὼ πὺ ὄνειρευόμουν νὰ σὲ κάνω παραγγελιοδόχο μὲ ὑπόληψη». «Νὰ τὸν κλείσουμε στὸ ἀναμορφωτήριο!» — τσίριξε ἡ Κίτσα. Τότε ὁ Σάκης τὸ πῆρε ἀπόφαση: Θᾶνοιγε τὸ γκά-ζι κι αὐτὸς θὰ σκέπαζε τὴ μύτη καὶ τὸ στόμα του μὲ βρεμμένο μαντήλι. Σὰν θᾶρχιζε νὰ νιώθει ἄσχημα, θὰ σηκωνότανε, θὰ σουρνότανε ὡς τὴν ξώπορτα, θὰ φώναζε καὶ μετὰ θὰ ξαπλωνότανε φαρδὺς - πλατὺς χάμιω. Ὡσπου νᾶρχότανε ἡ βοήθεια, ὅλοι θᾶχανε πεθάνει. Τὸ διάβασε ἡ Κίτσα στὸ περιοδικό της, μ' ὅλες τὶς λεπτομέρειες: ἔτσι, κάποιος, στὴν Ἰταλία, ξεμπέδεψε ὅλη του τὴν οἰκογένεια... Ὁ Μεμάς, σὰν τᾶκουσε ὅλα αὐτά, δὲν ἔβαλε τὶς φωνές, ὅπως τότε, πὺ τοῦ εἶχε πει ὁ Σάκης γιὰ τὶς γάτες. Ρώτησε μονάχα: «Τί βιβλία διαβάζεις;». Δὲν τοῦ ἄρεσε καθόλου, πὺ διάβαζε «Μάσκα» καὶ «Μυστήριο». «Θὰ σοῦ δανείσω τὰ δικά μου. Ἔχω ἀκόμα κρυμμένα ὅλα ὅσα διάβαζα, ὅταν ἤμουνα μικρός». Τὴν ἄλλη μέρα, ὁ Μεμάς τοῦ ἔφερε ἕνα βιβλίο, χωρὶς ἐξώφυλλο, ντυμένο μὲ μιὰ μπλὲ κόλλα, σὰν κι αὐτή, πὺ ντύνουν τὰ βιλία στὸ σχολεῖο. «Εἶναι τοῦ Ἰουλίου Βέρν», εἶπε μὲ καμάρι. Ὁ Σάκης δὲν μπόρεσε νὰ διαβάσει πάνω ἀπὸ τρεῖς σελίδες — τόσο βαρετὸ τοῦ φάνηκε. Δὲν τᾶπε στὸ Μεμά, νὰ μὴν τὸν λυπήσει, πὺ τᾶχε πῶς καὶ τί τὸ βιβλίο του...

Ὁ πατέρας κοιτάζει γύρω, νὰ βρεῖ τὴν ξύστρα του. Ἡ Πίσσα πῆγε νὰ τριφτεῖ στὴν πόρτα· ἦτανε ἡ ὥρα της νὰ βγεῖ ἔξω. Ὁ Σάκης ἔδωσε μιὰ στὴν κούνια μὲ τὴν κάμπα καὶ σηκώθηκε. Εἶχανε συνεννοηθεῖ μὲ τὸ Μάνο, νὰ

τοῦ σφυρίζει ὁ Σάκης, σὰν θᾶβριζε τὴ γάτα βόλτα. Ἴσως εἶχε μάθει ὁ Μάνος τίποτε καινούργιο γιὰ τὸ τσίριμα...

Ὁ παλπούς

— Δὲ λείει ποτέ του νὰ κλείσει τὴν πόρτα πίσω του. —
νεύριασε ὁ παλπούς.

Σηκώθηκε καὶ τὴν ἔκλεισε ὁ ἴδιος, βροντώνοντας τὴν.

— Δὲ λείει ποτέ του νὰ κλείσει τὴν πόρτα. Μοῦ θέρισε τὰ πόδια τὸ ρεῦμα.

Κανέννας δὲν ἀπάντησε.

Ὁ παλπούς μάζεψε ἀνάκλιτα τὰ χαρτιά καὶ βάλθηκε νὰ στρώγει ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τὴν πασιέντζα... Ἡ πασιέντζα τοῦ Ναπολέοντα — ἔτσι τὴ λένε... καὶ τὰ πενηνταδύο χαρτιά ἀπλωμένα στὸ τραπέζι. Σπᾶνια βγαίνει... Τοῦτο τὸ μῆνι μονάχα μιὰ φορὰ καὶ τὴν ἄλλη μέρα ἤρθε γράμμα τοῦ Γιάννη, ἀπὸ τὴ Γερμανία...

«Ἄν βάλω τὸ πέντε σπαθί, στὴ θέση τοῦ τρία κούπα καὶ τὸ τρία κούπα μετὰ τὸ δύο... θὰ φύγει ὁ βαλὺς μπασιού-νι... Μπά, δὲ γίνεται: πέφτω σὲ ρήγα καὶ κλείνει... Ὁ Γιάννης γράφει πῶς θὰ γυρίσει, μόλις μαζέψει καμιὰ δεκάρα... Ἄν τὸ πέντε καρῶ πάει στὴ θέση τοῦ δέκα σπαθί;... Τζάμπα τὴν ἔφαγε τὴ σφαῖρα ὁ Γιάννης, παιδί πράμα τότε, στὴν κατοχὴ, γιὰ νὰ μὴν πᾶνε ἐργάτες στὴ Γερμανία... Τὸ δέκα σπαθί... θὰ πάει στὸ τέσσερα καρῶ... Ἄς γυρίσει τουλάχιστον, γρήγορα ὁ Γιάννης, νὰ σαῶσει πολλὰ στραβά σ' αὐτὸ τὸ σπίτι· νὰ κόψει τὸν ἀέρα τῆς Κίτσας καὶ νὰ πε-

ριμαζέψει κείνον τὸν ἀλήτη τὸν Σάκη, πὺ κλειδώνεται στὰ πλυσταριά καὶ Κύριος οἶδε... Καλύτερα ν' ἀλλάξω τὸ πέντε καρῶ, μὲ τὸ τρία κούπα... Ὁ γαμπρός μου, πάει τέλειωσε, δὲν μπορεῖ νὰ ἐπιβληθεῖ... μὰ τὸν μπάριμπα τους πάντα τὸν ἀκούγανε... Καὶ τὸ τρία κούπα, μὲ τὸ δύο σπαδί... Μάλιστα — «ἠθοποιὸς» ἢ κυρία Κίτσα! Μιὰ μονάχα ἦταν ἠθοποιὸς — ἢ Μαρίκα. «Θεῖα Νιόνια, τὸν ἀγαπῶ τὸ Χρηστάκη τὸ Ζαμάνο». Μάλιστα, ἢ Μαρίκα — Στέλλα Βιολάντη. Κοτζὰμ ἄντρας αὐτὸς τότε καὶ τὸ δάκρυ κορομήλο... Ἡ Κίτσα ἠθοποιὸς, πού, ὅταν τὴ μαλώνεις, βγάζει κάτι τσιριχτὲς φωνές, ὄλο παραφωνία... «Μετανόησες;» — «Ὁχι!» Πῶς τὸλεγε αὐτὸ τὸ ὄχι ἢ Μαρίκα στὸ γέρο Βιολάντη!... Σ' ὅσα θεάτρα κι ἂν δούλεψε μετὰ, μηχανικὸς — δὲν ξανάκουσε φωνὴ σὰν τῆς Μαρίκας. Ἀμὲ τὰ μάτια της! — ἔτσι μεγάλα, διάπλατα, πὺ ἤξεραν νὰ παρακαλᾶνε, νὰ πεισιμώνουνε, ν' ἀγριεύουν. Τούτη - δῶ ἢ Κίτσα ἔχει, νὰ ποῦμε ὁμορφα μάτια — πράσινα, ἀμυγδαλωτά. Μὰ εἴτε χαίρονται, εἴτε λυποῦνται, μένουνε τὸ ἴδιο ἀνάλλαχτα... Ἐκλεισε ἢ «πόρτα»: ὅ,τι καὶ νὰ κάνω, πάνω σὲ ρήγα πέφτω. Μονάχα τὴ ντάμα μπαστούνι μπορῶ ν' ἀλλάξω μὲ τό... Ἄν δὲν εἶχε χάσει τὸ πόδι του, στὸ Ἀλβανικό, μπορεῖ νὰ τὰ οἰκονομοῦσε, καὶ τώρα ἀκόμα, μιὰ χαρά. Δὲ θὰ τὸν ἔτρεφε ὁ γαμπρός... Θάφευγε μὲ κανένα θίασο στὴν ἐπαρχία... Δὲ γίνεται τίποτα μὲ τὴ ντάμα... Μονάχα ἐδῶ δὲ θὰ καθότανε μὲ τὸ γαμπρό του τὸ Μοσκιό, πού, τὸ σπίτι νὰ πιάσει φωτιά, δὲ θ' ἀνοίξει τὸ στόμα του νὰ πεῖ «καιγόμαστε». Τί νὰ περιμένεις ἀπὸ ἄνθρωπο, πὺ δὲν πῆγε, μῆτε μιὰ φορὰ στὴ ζωὴ του, στὸ θεάτρο! Ἐνῶ ἐμεῖς ὄλοι ἔχουμε

κάτι στὸ αἷμα μας ἀπὸ θεάτρο. Τότε, πὺ δούλεψε στὸ θίασο τοῦ Ξανθόπουλου, σὰν τρελὸς ἔκανε ὁ Ξανθόπουλος γιὰ τὴν κόρη του: Μπορεῖ καὶ νὰ τὴν παντρευότανε. Μονάχα ἢ συχωρεμένη ἢ μάνα της χάλασε τὸν κόσμο: «Ἀσκατὰ κἀκα ἐγὼ ἀπὸ τὰ θεάτρα!». Ἦθελε νὰ τῆς δώσει νοικοκυρη. Πρόκοψε τώρα. Νὰ ζοῦσε ἢ μακαρίτισσα, νὰ τὴν ἔβλεπε νὰ τρέχει νὰ βρῖσκει δουλειὰ τοῦ ἀντρός της καὶ κείνος: «Νάχα κεφάλαιο νάνοιγα ψιλικατζίδικο, νὰ σοῦ πῶ ἐγώ... Ἰδανικὸ νὰ σοῦ πετύχει... Τὸ πέντε καρῶ μπορεῖ νὰ πάει πλά στὸ τέσσερα... στὸ ξένο τσίρκο ζητήσανε, λέει, ἕνα σωρὸ μηχανικούς, ἀπὸ δῶ. Ἄν ἔστελνε ὁ Γιάννης κανένα λεφτό, θὰ πῆγαινε κι αὐτὸς νὰ τὸ δεῖ. Θάφευταν, βέβαια, ὄλοι ἀπάνω του... κ' ἢ κόρη του ἀκόμα: «Δὲν πάει, καλύτερα, ἢ Κίτσα στὸ κομμωτήριο»... Ἡ αὐλαία ἔπεσε... ὅ,τι καὶ νὰ κάνω, κουτουλάω σὲ ρηγάδες... Τί εἶχα βάλει στὸ νῦ μου, ἂν θὰ βγεῖ ἢ πασιέντζα;... Ἔπνος, θάνατος»...

— Καληνύχτα, — κοροϊδευτικὰ παράτονη ἦρθε ἢ φωνή.

Τὸν εἶχε πάρει, μιὰ στιγμή, ὁ ἔπνος, κουτούλησε στὸ τραπέζι κ' ἢ Κίτσα κοροῖδευε... Ἦθοποιὸς — ἢ Κίτσα!... «Καληνύχτα, καλὲς μου κυρίες». Σὰν νάπαιζε μουσικὴ — ἢ φωνὴ τῆς Μαρίκας, στὴν Ὀφήλια... Καλὲς μου... κυρίες...καληνύχτα...

Ἡ Κίτσα

«Κοιμᾶται στὸ τραπέζι κ' ὕστερα δὲν ἔχει ἔπνο. ὄλη νύχτα», — νευριάζει ἢ Κίτσα. Θ' ἀρχίσει τὰ σούρτα - φέρ-

τα και γκάπ - γκούπ τὸ δεκανίκι, μέσα στὸ μυαλό σου»... Βολεύτηκε πιότερο στὸ ντιβάνι καὶ γύρισε κατὰ τὴ μεριά τοῦ τοίχου. «Νὰ μὴν βλέπω, τουλάχιστον, κανέναν τους»... Τὶς εἶχαν μείνει λίγες σελίδες ἀπὸ τὸ «Τσίνεμα» κι ἄς τὸ εἶχε ἀγοράσει μόλις σήμερα. Τώρα πιά, τὰ καταλάβαινε ἀρκετὰ καλὰ τὰ ἰταλικά. «Πρέπει νὰ τὰ μάθεις πολὺ καλά», — λέει ὁ κύριος Κουλουμιτζῆς. «Ἄν ὑπάρχουνε, νὰ ποῦμε, δύο ὑποψήφιεσ, θὰ προτιμήσουνε ἐκείνη πού ξέρει τὴ γλώσσα»... Ὁ κύριος Κουλουμιτζῆς παρακολούθησε ἕξι μῆνες σκηνοθεσία στὸ Ἰνστιτούτο ντὶ Τσίνεμα τῆς Ρώμης. Μιὰ φορὰ, μάλιστα, ἄκουσε καὶ τὸν ἴδιο τὸ Ροσσελίνι νὰ διδάσκει. Σὰν γύρισε στὴν Ἀθήνα, ἄνοιξε κινηματογραφικὴ σχολή. Εἶναι διευθυντής, διδάσκει καὶ ὑποκριτικὴ. Ἔχει διδία του μέθοδο: ἄλλο, λέει, κινηματογράφος, ἄλλο θέατρο. Ἡ Σούλα, πού τὴν εἶχε ἡ Κίτσα συμμαθήτρια στὸ γυμνάσιο, πάει στὴ σχολὴ τοῦ Ἐθνικοῦ. Ἐκεῖ, τοὺς δίνουνε ὁλόκληρους ρόλους ν' ἀποστηθίζουνε. Ὁ κύριος Κουλουμιτζῆς δὲν τοὺς ἀφήνει τίποτα νὰ μαθαίνουν ἀπέξω. Θέλει ὅλα νὰ γίνονται κινηματογραφικά. Τοὺς λέει, ἄς ποῦμε, τὴ φράση: «δὲν μπορῶ πιά» καὶ πρέπει νὰ τὴν ἐκφράζουν, ἀνάλογα μὲ τὸ ταμπεραμέντο τους. Τῆς ἴδιας τῆς λέει πὼς, σὰν παίζει δραματικὸ ρόλο, πρέπει νὰ γυρίζει στὸ φακὸ τὸ δεξιό της προφίλ, γιατί ἡ κατατομὴ της εἶναι τέτοια, πού ἡ δεξιὰ μεριά ἔχει, ἀπὸ φύση της, μιὰ ἀνεπαίσθητη τραγικὴ γραμμὴ... Ἔπαιξε καὶ σὲ μιὰ ταινία ἡ Κίτσα. Μικρὸ ρόλο. Σ' ἓνα πάρτυ, χορεύει μὲ κάποιον, πού τὴν κρατᾶει πολὺ σφιχτὰ ἀπάνω του, ἐκείνη τινάζει τὸ κεφάλι της πίσω καὶ λέει: «Σὰς παρακαλῶ, μᾶς βλέπουν». Ἐνα πέρασμα μονάχα. Μὰ

ὁ κύριος Κουλουμιτζῆς λέει, πὼς ἦταν μιὰ κινηματογραφικὴ παρουσία: πὼς ξεχώρισε ἀμέσως πὼς εἶναι ἀπὸ σχολὴ κι ἄς εἶχαν περάσει μόνο τέσσερις μῆνες πού σπουδάζει... Ἄκόμα ἕξι μῆνες καὶ θὰ πάρει τὸ δίπλωμά της... Μόλις ἔρθει κανένας Ἰταλὸς σκηνοθέτης, ὁ κύριος Κουλουμιτζῆς θὰ τοῦ τὴν παρουσιάσει... Τώρα διαβάξει «Τσίνεμα» καὶ ξέρει τί γίνεται στὴν Ἰταλία. Ἄν κλείσει συμβόλαιο καὶ πάει στὴ Ρώμη, θάβαι προσεκτικὴ — τὴν τέχνη της μόνο καὶ μακριὰ ἀπὸ σκάνδαλα. Κ' ἴσως... ἂν ἔχει τύχη... Τί ἦταν ἡ Ἔλσα Μαρτινέλι; — ἓνα μανεκέν, δὲν εἶχε πάει κὰν σὲ σχολὴ, ὅπως αὐτὴ... κι ὅμως, ἔγινε στὰρ καὶ κόμησσα. Νά, τώρα, τὸ «Τσίνεμα» γράφει, γιὰ κάποια Φλούβια Σιρένι, πού, μόλις τέλειωσε τὸ Ἰνστιτούτο παντρεύτηκε ἓνα μαρκήσιο. Τριανταοχτὼ ζευγάρια παπούτσια ἔχει τώρα ἡ Φλούβια... μιὰ ὁλόκληρη σελίδα πιάνουνε στὸ «Τσίνεμα»... Ἐκείνη θάπαιρνε τὸ ψευδώνυμο Ἑλενα Ρόη, ἔτσι πού καὶ στὰ ἰταλικά, ἅμα χρειάζότανε, θὰ ἠχοῦσε ὁμορφα. Μὰ δὲ θάτανε ἄσχημο νὰ γύριζε κ' ἐδῶ τὴν πρώτη της ταινία, μὲ σκηνοθεσία τοῦ κυρίου Κουλουμιτζῆ. Μὲ τὰ πρῶτα λεφτὰ θὰ νοίκιαζε ἓνα διαμέρισμα, ἔστω καὶ μ' ἓνα δωμάτιο μονάχα, στὴν ὁδὸ Σπευσίππου. Ἐκεῖ ἔμενε ἡ Ντίνα, μιὰ κοπέλα, πού ἦτανε ἐρωτευμένη μὲ τὸ Θανάση, συμμαθητὴ τῆς Κίτσας στὴ σχολὴ. Ὁδὸς Σπευσίππου! Ἔχει μιὰ μεγαλοπρέπεια, σὰν τὸ προφέρεις. Ἡ Ντίνα ἐρχότανε κ' ἐπαιρνε τὸ Θανάση μὲ τ' αὐτοκίνητό της... «Ποῦ μένετε;» «Στὴν ὁδὸ Σπευσίππου»... Ὁ Θανάσης λέει πὼς ἔχουν δύο ἀποχωρητήρια, στὸ διαμέρισμα τῆς Ντίνας. Ξεχωριστὰ οἱ κύριοι, ξεχωριστὰ ἡ ὑπηρεσία... Νὰ ἔχει δικό της δωμάτιο,

μὲ ροῦς διάφανες κουρτίνες. Νὰ γλυτώσει ἀπὸ τὸν παπποῦ, ἀπὸ τότε ποὺ ἄλλαξαν σπίτι καὶ ἦρθαν σὲ πολυκατοικία, κοιμᾶται στὸ ἴδιο δωμάτιο μαζί του. Τὸ παλιό τους σπίτι τὸ γκρέμισε ὁ ἰδιοκτήτης, γιὰ νὰ χτίσει πολυκατοικία. Ἡ μητέρα λέει καλύτερα, γιὰτὶ ἔτσι ξεκόλλησαν ἀπὸ κείνη τὴ γειτονιά. Εἶπε νὰ πιάσουνε, ἔστω καὶ δύο δωμάτια, σὲ πολυκατοικία, φτάνει ν᾿αὐτὴ μαρμαρένια εἴσοδος. «Ἄν σὲ συνοδεύει κανεὶς τὸ βράδι», σκέφτεται ἡ μητέρα, «θὰ βλέπει πὼς ζεῖς σὲ καθωσπρέπει σπίτι — δὲ θὰ ξέρει πόσα δωμάτια ἔχουμε». Γι' αὐτὸ ἡ Κίτσα τὰ ὑπομένει ὅλα τώρα καὶ τὸν παπποῦ, ποὺ δὲν τοῦ κολλάει ὕπνος... Μόνο τὴ μάνα της θὰ πάρει στὴν ὁδὸ Σπυριδίου. Οἱ ἄλλοι ἄς μείνουνε ἐδῶ ποὺ εἶναι. Θὰ τοὺς δώσει λίγα λεφτὰ καὶ θὰ ἡσυχάσουνε. Καί, προπάντων, ὁ παπποῦς δὲ θὰ πατήσῃ σπίτι της... «Ἡ Μαρίκα — μάλιστα! Μονάχα αὐτὴ ἦτανε ἠθοποιός...». Ἡ μητέρα, ἅμα καλοντυθεῖ, μπορεῖ νὰ γίνῃ ἐμφανίσιμη. Θὰ τὴν ἔχει νὰ τὴν συνοδεύει παντοῦ. Τὸ «Τσίνεμα» εἶχε κάποτε δημοσιεύσει φωτογραφίες τῆς Πιεράντζελι, ὅταν πρωτοεμφανίστηκε. Τὴ συνόδεψε ἡ μητέρα της καὶ ἦτανε πολὺ ὠραῖο... Γούνα δὲ θὰ μπορέσει νὰ πάρει ἀμέσως, ἕνα παλτό, ὅμως, μὲ γούνινο γιακαδάκι, ἔστω καὶ τόσο - δά, θὰ μπορέσει νὰ τὸ ἀγοράσει. Τότε πιά, θὰ ἀφήσῃ τὸν ἐαυτό της νὰ ἐρωτηθεῖ. Ὁ κύριος Κουλουμιτζίης λέει, πὼς καλὰ κάνει καὶ δὲν ἔχει κανέναν, ἔτσι μπορεῖ καὶ ἀφοσιώνεται ὀλοκληρωτικὰ στὶς σπουδές της. Ὁ Θανάσης τὴν πειράζει, πὼς ὁ δάσκαλός τους εἶναι ἐρωτευμένος μαζί της. Δὲν τὸ πιστεύει κι οὔτε θὰ τῷ θελε. Νᾶναι ἐλεύθερη... καὶ τότε μπορεῖ νὰ ἐρωτηθεῖ καγέγαν Ἴταλὸ σκηνοθέτη — τόσο

πάνε κ' ἔρχονται στὴν Ἀθήνα. Θὰ φτιάχνει φιλμ γιὰ κείνη. Τὰ ἐξωτερικὰ θὰ γυρίζονται στὴν Ἑλλάδα καὶ τὰ ἐσωτερικὰ στὴ Ρώμη. Θὰ τοῦ πεί νὰ δώσει καὶ στὸ Θανάση κανένα ρόλο· δὲν ἔχει μεγάλη γκάμα, ἀλλὰ κάτι μικρὸ τὸ καταφέρνει. Ὁ κύριος Κουλουμιτζίης θὰ τὴν γνωρίσει καὶ μὲ τὸν Ράφ Βαλλόνε, ἂν ἔρθῃ στὴν Ἀθήνα — ποὺ εἶναι φίλος του. Παρακολούθησε γύρισμά του στὴ Ρώμη. Ὅσοι στὸ διάλειμμα κάθησαν μαζί στὸ μπαρ καὶ τὸν σύβαινε στοὺς ἄλλους: «Ἴλ γκὸν ρετζίττα». Βέβαια, ἐκεῖνη δὲ θέλει τὴ γνωριμία τοῦ Βαλλόνε γιὰ νὰ τὸν ἐρωτηθεῖ, ἀλλὰ γιὰτὶ πρέπει ν᾿αὐτὴ «κύκλο»... Πῶς, ὅμως, θὰ ἐρωτηθῶ; Θὰ πῶ πρέπει ν' ἀγαπήσω κάποιον καὶ θὰ τὸν ἀγαπήσω... Πέρουσι, ἦτανε ἐρωτευμένη μὲ τὸν Μεμά, ἕναν φοιτητὴ τῆς Χημείας. Τὰ χάλασαν, σχεδὸν ἀπὸ τὸν πρῶτο μῆνα ποὺ μπήκε στὴ σχολή. Ὅχι ποὺ δὲν τοῦ ἄρεσε τοῦ Μεμά τὸ ὅτι πήγαινε γιὰ ἠθοποιός — τὸ ἀντίθετο μάλιστα. Τσακώθηκαν γιὰ ἕνα γελοῖο λόγο: γιὰ τὰ πολιτικά... Στὴν ἀρχὴ ποὺ χώρισαν, τὴν πείραξε κ' ἕνα ὀλόκληρο μῆνα δὲ φέρεσε τὴν κόκκινή της μπλούζα, ποὺ ἄρεσε στὸ Μεμά... Ὅσοι, ἡ σύχασε... Καὶ τώρα, βέβαια, εἶναι πολὺ εὐχαριστήμη. Χημικός, τί σχέση μπορεῖ νὰ ἔχει μὲ μιὰ ἠθοποιὸ τοῦ κινηματογράφου; Κ' ἔπειτα θὰ πεί πὼς δὲν τὴν ἀγαποῦσε, γιὰ νὰ τσακωθεῖ μαζί της, γιὰ μιὰ τόσο ἀσημαντὴ ἀφορμὴ... Τὸν περιμένε νὰ πάνε στὸν κινηματογράφο. Εἶχε κατέβῃ στὴ γωνία τοῦ δρόμου, γιὰτὶ ἀπὸ τὸ σπίτι δὲν ἠθέλε νὰ τὸν ἀφήσῃ ν᾿αὐτὴ. Θὰ μουρμουρίζε πάλι ἡ μητέρα, πὼς τὸ νὰ τριγυρίζει μὲ φοιτητὲς δὲν ἔχει προκοπή. Νὰ πήγαινε, τὸ νὰ τριγυρίζει μὲ φοιτητὲς δὲν ἔχει προκοπή. Νὰ πήγαινε, τουλάχιστον, ὀδοντογιατρός», — ἔμπαινε στὴ μέση κι ὁ

παππούς. Ὁ πατέρας, σὰν πάντα, θὰ συμφωνοῦσε μὲ τοὺς ἄλλους. Μονάχα ὁ Σάκης τὸν συμπαθοῦσε καὶ τὴν παρακαλοῦσε: «Πᾶρε με, μωρὲ Κίτσα, μιὰ φορὰ μαζί σου κι ἅμα εἶναι νὰ σὲ φιλάει, ἐγὼ θὰ γυρίζω τὸ κεφάλι...». Ἀργῆσε λίγα λεπτά ὁ Μεμᾶς στὸ ραντεβοῦ κ' ἔφτασε ξαναμμένος: Δὲ θὰ πᾶμε στὸ σινεμά, θὰ σὲ πάρω μαζί μου, σὲ μιὰ συγκέντρωση γιὰ τὴν εἰρήνη... Ἡ Κίτσα μούτρωσε. Ἦθελε νὰ δεῖ τὸν Ἀλαῖν Ντελὸν κ' ἦτανε ἡ τελευταία μέρα πού παιζόταν τὸ ἔργο. Ἐπειτα, δὲν εὔρισκε κανένα γουῆστο νὰ πάει στὴ συγκέντρωση. «Νὰ πᾶς μόνος σου», — τοῦ πε νευριασμένα. Στὴν ἀρχή, ὁ Μεμᾶς προσπάθησε νὰ τὴ δελεάσει, πὼς θ' ἀπαγγείλουν ἠθοποιοί. Κ' ἔπειτα; Αὐτὴ δὲν πήγαινε γιὰ νὰ παίξει στὸ θέατρο κι ὁ κύριος Κουλουμτζῆς λέει, πὼς μόνο κακὴ ἐπίδραση στὸ κινηματογραφικὸ παίξιμο μπορεῖ ν' ἄχει ν' ἀκοῦς ἀπαγγελίες ἀπὸ ἠθοποιούς τοῦ θεάτρου... «Πρέπει νὰ ξέρεις τί γίνεται στὸν κόσμος, γι' αὐτὸ θέλω ν' ἄρθεις». Κι ὅσο αὐτὴ ἐπέμενε γιὰ τὸν Ἀλαῖν Ντελόν, ὁ Μεμᾶς συνέχιζε: «Ἐδῶ μπορεῖ νὰ γίνει πόλεμος κι ὅλοι μας νὰ μεταβληθοῦμε σὲ ἀτομικὸ σύννεφο κι αὐτὴ... ὁ Ντελόν!»... Τὸν κοίταξε, σὰν νὰ τὸν ἔβλεπε γιὰ πρώτη φορὰ. «Δὲ μοῦ παρατᾶς τὴν προπαγάνδα!» — «Ἔτσι δὲ ζοῦν οἱ ἄνθρωποι, μὰ τὰ χορτάρια!» — ἤρθε ἡ ἀπάντηση. Δὲν πρόλαβε νὰ τοῦ τὰ πεῖ ἀπὸ τὴν καλὴ καὶ πρόβαλε ἀπὸ τὴ γωνία ὁ Σάκης. «Ἐλα μαζί μου», — τοῦ πρότεινε ὁ Μεμᾶς. Ὁ Σάκης ἄλλο πού δὲν ἤθελε. Ἐφυγε μαζί του, μὲ κεῖνα τὰ βρώμικα πάνινα παπούτσια, πού ἔπαιζε φουτμπῶλ στὸ δρόμο. «Σάκη, πήγαινε ν' ἀλλάξεις!» — τοῦ φώναξε. «Δὲν πειράζει, διαζόμεστε», — ἀπάντησε ὁ Μεμᾶς. Ἐβαλε

τὸ χέρι του στὸ σβέροκο τοῦ Σάκη καὶ τράβηξαν μαζί. «Γειά σου» — τῆς πέταξε. Ἦτανε ἡ τελευταία φορὰ πού συναντήθηκαν. Ἐκεῖνος προσπάθησε νὰ τὴ δεῖ, τῆς ἔστειλε μὲ τὸ Σάκη γράμματα, ὀλόκληρα κατεβατά. Ἀσυνάρτητα γράμματα, πού πότε θύμιζαν σημειώσεις, ἀπὸ παράδοση τῆς Χημείας — μιλοῦσε γιὰ πρωτόγονους ὀργανισμούς, γιὰ θερμοπυρηνικὸ πόλεμο — καὶ πότε ἀνακάτευε τὴ δολοφονία τοῦ Κέννεντυ κ' ὕστερα τὰ φιλιὰ τους στὸ δασάκι. Θαρρεῖς καὶ δὲν μποροῦσαν πιά νὰ φιλιόνται, ἐπειδὴ ἡ Κίτσα δὲν εἶχε πάει σὲ κείνη τὴ συγκέντρωση... Μόνο συγγνώμη δὲ ζήτησε ὁ Μεμᾶς. Κ' ἔτσι, τοῦ παρήγγειλε, ἕνα βράδι, μὲ τὸ Σάκη: «Νὰ μ' ἀφήσει ἡσυχῆ...». Ἡ μητέρα χάρηκε σὰν τὴν εἶδε τώρα τὰ βράδια νὰ γυρίζει νωρὶς στὸ σπίτι. «Νὰ γνωρίσεις καὶ κανέναν ἄνθρωπο μὲ κατάσταση». — «Θὰ μοῦ ψωνίσεις ὕφασμα γιὰ ταγεράκι;» — προσπάθησε νὰ τῆς ἀποσπάσει τὴν ὑπόσχεση ἡ Κίτσα, σὰν ἀντάλλαγμα, πού ἔκοψε μὲ τὸ Μεμᾶ. Ἐκεῖνη ὑποσχέθηκε, τώρα πού ὁ πατέρας ἔπιασε μιὰ παραπανήσια δουλειὰ τὶς Κυριακὲς... Ἄ, ὄχι — τὸν πατέρα δὲ θὰ τὸν ἄφηνε ν' ἄρχεται στὸ διαμερίσμα της. Δὲν εἶναι γιὰ παρουσίαση. Πὼς δὲν τοῦμοιασε! Τὸν κοιτάζει, ἔτσι πού σκύβει στὰ κιτάπια, κοντός, χοντρός, μὲ κάπι τόσα - δὰ ματάκια, πού σὲ κοιτᾶνε, θαρρεῖς κ' εἶναι ἄδεια. Πὼς μπόρεσε ἡ μητέρα καὶ τὸν παντρεύτηκε! «Ἡρθα σιὰ δυὸ στενά», — ἔτσι λέει... Κι ἂν ὁ σκηνοθέτης, πού πρέπει νὰ ἐρωτευθῶ γιὰ τὴν καριέρα μου, μοιάζει τοῦ πατέρα κ' ἔρθω κ' ἐγὼ σιὰ δυὸ στενά;... Θᾶναι, ὅμως, ἄξιος καλλιτέχνης, — τὴν παρηγόρησε ἡ σκέψη. Ὁ πατέρας δὲν εἶναι ἄξιος γιὰ τίποτα, ἀφήνει τὴ μιὰ δουλειά, πᾶνει τὴν

ἄλλη κι αὐτὴ τὴν τωρινὴ τοῦ τὴν βρῆκε ἢ μητέρα: γυρίζει ἀπὸ μπακάλικο σὲ χασάπικο καὶ κρατᾷ τὰ λογιστικὰ βιβλία. Κανείς τους δὲν τὸν ὑπολογίζει στὸ σπίτι. Οὔτε νὰ μαλώσει σὰν πατέρας δὲν ξέρει, μονάχα πὸν στρίβει τ' αὐτιά τοῦ Σάκη... «Σ' ἀπατάει ἢ μητέρα, δὲν τὸ καταλαβαίνεις!» — τῆς ἔρχεται νὰ τοῦ πετάξει κατάμουτρα. «Τὶς Πέμπτες, πὸν πάει γιὰ τὸ ράψιμο, δὲ βλέπεις πὸς ὅπως πάει τὸ ροῦχο, ἔτσι τὸ φέρνει πίσω;». Κι αὐτὰ πὸν λέει, πὸς πάει τάχα στὴ Νέα Σμύρνη, σὲ μιὰ μοδίστρα: «νὰ μάθω τουλάχιστον, νὰ ράβω τὰ δικά μας» — μὰ ἀπὸ τὸν καιρὸ πὸν ἦτανε τόσο - δὰ κοριτσάκι θυμᾶται τὴ μητέρα νὰ ράβει! «Ἡ συγκοινωνία εἶναι χάλια», — σὰ γυρίζει τὰ μεσάνυχτα. Κ' ἐκεῖνος μιλιᾷ. Ὁ Μεμάς, πὸν οὔτε κὰν ἀρραβωνιαστικός τῆς δὲν ἦτανε, μιὰ φορὰ τῆς ἔκανε ὀλόκληρη σκηνή, ἐπειδὴ δέχτηκε μιὰ πρόσκληση στὸ σινεμά, ἀπὸ κάποιον πὸν τὴν φλέριταρε... Τῆς λείπει ἀπόψε ὁ Μεμάς, χωρὶς νὰ ξέρει κ' ἢ ἴδια τὸ γιατί. Δὲν θὰ τὸν ξεχάσει ποτέ... Ἀκόμα κι ἂν ζήσει στὴ Ρώμη κ' ἔχει βίλλα, σὰν τὴ Λολομπρίτζιτα... Ἄν τῆς παίρνουν συνεντεύξεις οἱ δημοσιογράφοι, θὰ λέει πὸς ὁ πατέρας τῆς εἶναι οικονομολόγος στὴν Ἀθήνα... Τὸν κοιτάζει, ἔτσι πὸν κρατᾷ τὸ μολύβι ἀπ' τὴν ἄκρη - ἄκρη, μὲ τὰ παχουλὰ του δάχτυλα... «Δὲν μπορῶ πιά, δὲν μπορῶ πιά!». Καὶ τὸ εἶπε μέσα τῆς μὲ ἀπελπισία, ὅπως τ' ὅθελε ὁ κύριος Κουλουμτζῆς. Μόνον πὸν βαρέθηκε νὰ ἔχει γυρισμένο τὸ πρόσωπο ἀπὸ τὴ δεξιὰ πλευρά, ἐκεῖ πὸν ὑπάρχει ἢ ἀνεπαίσθητη τραγικὴ γραμμὴ.

Ὁ Πατέρας

Ὁ πατέρας ἔνωσε τὸ βλέμμα τῆς Κίτσας καρφωμένο ἀπάνω του. Γύρισε τὸ μολύβι ἀπὸ τὴ μεριὰ τῆς γόμας, νὰ σβήσει ἓνα νούμερο πὸν λάθεψε. Ἐκεῖνη ἔξακολουθοῦσε νὰ τὸν κοιτάζει.

«Τί θέλει ἀπὸ μένα; Λεφτὰ γιὰ φόρεμα τῆς ἔδωσα. Παπούτσια; Τσάντα; Δὲν ἔχω. Τὸ ξέροντε πὸς μόλις φτάνουνε. Πῆρα δουλειὰ καὶ γιὰ τὶς Κυριακὲς... Ἀπρίλης τώρα, ὅλοι μαζεύονται στὸ καφενεῖο καὶ λιάζονται κ' ἐγὼ — στὰ νούμερα»... Μιὰ Κυριακὴ — πρῶι μονάχα τὴν ἤθελε γιὰ τὸν ἑαυτὸ του. Ἐκεῖ στὸ καφενεῖο τὸν σεβόντανε. «Νὰ δοῦμε τί λέει καὶ ὁ κύριος Λεωνίδας». Τότε, στὶς περασμένες ἐκλογές, τὸν περιμένανε, πὸς καὶ τί, πότε θὰ ἐμφανιστεῖ καὶ μαζευόντανε, σὰν τὰ κλωσσόπουλα, γύρω του. Τὸν κερνοῦσαν καφέδες. «Σωστὰ τὰ λέει ὁ κύριος Λεωνίδας»... «Νὰ πάει ἀπάνω, τοῦ Ζάχου, νὰ τὰ πεῖ μαζεύονται καὶ τῆς Ἀριστερᾶς τώρα ἐκεῖ»... Πᾶνε τώρα ὅλα αὐτὰ — γιὰ τὰ παπούτσια τῆς Κίτσας. Κι ὄχι πὸν φταίει αὐτὸ μονάχα, πὸν χάθηκαν οἱ ἐκλογές, — μὰ ὅσο νᾶναι ἐπηρεάζει... Νὰ ξένοιαζε, τουλάχιστον, ὁ ἴδιος — ὅμως ἢ γκρίνια συνεχίζεται. «Ἄν ἦσαν ἄξιος, θᾶνοιγες κανένα παραγγελιοδοχικὸ γραφεῖο», τὸν τρώγει ἢ γυναίκα του... Δουλεύει καὶ τὶς Κυριακὲς κι αὐτὴ ἓνα εὐχαριστῶ, πὸν τὸ κάνει γι' αὐτούς. Ὁ Γιάννης ἔστειλε τῆς Κίτσας, ἀπὸ τὴ Γερμανία, ἓνα ζευγάρι κάλτσες παπαγαλὶ χρωμα — κι ὅλο «ὁ θεῖος Γιάννης» κι «ὁ θεῖος Γιάννης, πὸν μᾶς σκέφτεται»... Ἐμένα μού τρῶνε

τις Κυριακὲς καὶ «δὲν τις σκέφτομαι!»... Τούτη, ὁμως, τὴν Κυριακὴ θὰ τὸ σκάσει καὶ θὰ πάει στὸ καφενεῖο. Εἶδε στὸ δρόμο τὸν Πέτρο: «Σὲ χάσαμε, κύριε Λεωνίδα... Νὰ τὰ πούμε. Λοιπὸν, ἀκόμα δεξιός;» — «Θάρῳ τὴν Κυριακὴ», ὑποσχέθηκε. Θὰ πήγαινε νὰ τοὺς τᾶλεγε. Ναί, ἦτανε ἀκόμα δεξιός, γιατί, ἂν δὲν ἦταν οἱ ἀριστεροί, θᾶχε τώρα κι αὐτὸς τὸ μαγαζάκι του. ΨΙΛΙΚΑ — ΤΣΙΓΑΡΑ — ΔΙΑΦΟΡΑ — ΕΝΔΥΟΝΤΑΙ ΚΟΜΒΙΑ — ΛΕΩΝΙΔΑ ΤΟΥΛΟΥΔΗ... Θᾶβαφε μόνος του τὴν ταμπέλα πράσινη μὲ πορτοκαλιὰ γράμματα. Θᾶχε παντρευτεῖ τὴ Λούλα κι ὁ πατέρας της θὰ τοῦχε γράψει προίκα τὸ ψιλικατσίδικο... Τὰ χάλασαν ὅλα οἱ ἀριστεροί. Τὸ μαγαζάκι ἦτανε γωνία καὶ τὸ τίναξαν στὸν ἀέρα, τότε στὰ Δεκεμβριανά. Αὐτὸ εἶναι, λοιπὸν, πὺ νοιάζονται τὸ φτωχό; Θὰ τὰ πεί τοῦ Πέτρου πὺ ἔκανε νερὰ κι αὐτὸς καὶ κάμποσοι ἄλλοι ἀπὸ τὴν παρέα, στὶς τελευταῖες ἐκλογές... Αὐτὸς τί ἦταν, πλούσιος, καὶ τὸν κατέστρεψαν;... Μπορεῖ ἡ Λούλα νὰ μὴν ἦτανε ὁμορφη, μὰ τὸν ἤθελε. Ἐνῶ ἡ Ἀμαλία, ἡ γυναῖκα του, βρῖσκει πὺ εἶναι χοντρός καὶ πιάνει ὅλον τὸν τόπο στὸ κρεβάτι κι ἄς στριμωχνότανε ἐκεῖνος στὴ γωνία, κολλητὰ στὸν τοῖχο σχεδόν. Πῆρε τὸ Σάκη κοντὰ της, στὸ διπλὸ κρεβάτι κι αὐτὸς κοιμᾶται στὸ ντιβανάκι μονάχος. Θᾶθελε νὰ ξυπνάει καὶ νὰ νιώθει μιὰ ζεστὴ ἀνάσα πλάι του. Ἐάν κάνει καὶ τὴν πλησιάζει καμὰ νύχτα, τὸν διώχνει: «Δὲν ντρέπεσαι, μπροστὰ στὸ γιό σου!» Καὶ πρέπει νὰ τὴν παρακαλέσει, ὕστερα ν' ἀγοριέψει, γιὰ νὰ τὴν καταφέρει, μιὰ στὶς τόσες νὰ πάει νὰ πλαγιάσει στὸ μικρὸ ντιβάνι, μαζί του. Κι ὅταν, τὰ Σαβ-

βατόβραδα, γυρίζει ἐκείνη ἀπὸ τὸ μπάνιο, μὲ φρεσκολουσμένα μαλλιά χυτὰ στὴ ράχη κ' ὕστερα πέφτει νὰ κοιμηθεῖ, μὲ καθαρὸ νυχτικό, πὺ μυρίζει σαποῦνι καὶ σίδερο, — ἐκεῖνος παραφυλάει ν' ἀκούσει τὸ Σάκη νὰ ροχαλίζει καὶ τὴν πλησιάζει, ἀπλώνοντας τὸ χέρι. Ἐκείνη τοῦ τὸ πετάει: «Οὔτε πλύθηκες κ' ἐγὼ εἶμαι λουσμένη». Πὺ νὰ περισσέψει νερὸ γι' αὐτόν; — ὁ θερμοσίφωνας τοῦ μπάνιου ἔχει χαλάσει ἀπὸ πέρσι καὶ δὲν παίρνει διόρθωμα γιὰ νὰ τὸν ἀλλάξουν θέλει ἕνα σωρὸ λεφτά. Ἐτσι ζεσταίνουνε νερὸ στὴν κουζίνα καὶ τὸ κουβαλᾶνε, μὲ τὸν τέτσηρη στὸ μπάνιο. Ὅλοι λούζονται μὲ τὴ σειρὰ κι αὐτὸς ὅλο καὶ περιμένει νὰ τὸν φωνάξει ἡ Ἀμαλία. «Πλένεσαι μέσα στὴ βδομάδα», — τοῦ λέει στὸ τέλος ἡ Ἀμαλία. «Τσακίστηκα νὰ κουβαλᾶω νερὰ καὶ νὰ σφουγγαρίζω... Μόλις λούστηκα, δὲν μπορῶ νὰ βρωμιστῶ ξανά»... Ἡ Λούλα, ὁμως, τὸν ἤθελε... κι ἂν δὲν γύριζε ὁ πατέρας της ξαφνικά, ἐκεῖνο τὸ μεσημέρι, στὸ ψιλικατσίδικο... Τί τοὺς ἔφταιξε ἕνα μικρὸ μαγαζάκι νὰ τὸ γκρεμίσουν; Ὅσα χρόνια καὶ νὰ περάσουν, θὰ τοὺς τὸ φυλάει, — γιατί, αὐτοὶ οἱ ἀριστεροὶ κατέστρεψαν τὴ ζωὴ του... Ὅστερα, τὴν πῆρε ὁ γέρος τὴ Λούλα καὶ πῆγανε στὴν Κομοτινή, στοὺς συγγενεῖς της κ' ἐκεῖ τὴν πάντρεψε... Ἐς λέει ὁ Πέτρος, τοῦ καφενεῖου, πὺς αὐτὰ εἶναι περασμένα καὶ πὺς τότε, πάνω στὴ μάχη καὶ τὸν πόλεμο, πολλὰ γίνονται καὶ «τὴν οὐσία νὰ κοιτᾶς, κύριε Λεωνίδα μου». Ποιὰ οὐσία; Τὸ ψιλικατσίδικο πὺ δὲν ἔγινε ποτὲ δικό του, δὲ θὰ τοὺς τὸ συχωρέσει. Θὰ μπορούσε νὰ κάνει τὰ ράφια καὶ τὰ ντουλάπια ἀπὸ φορμάικα... Τώρα — «δοῦ-

ναι, λαβείν», «δοῦναι, λαβείν» κι οὔτε στὸ ἴδιο του τὸ σπῆτι νὰ μὴν τὸν σέβεται κανένας... Νὰ μπορούσε νάφευγει! Νάβαζε τὸ καπέλλο του καὶ νὰ τράβαγε, ὅπου τὸν ἔβγαζε ἡ ἄκρη. Ἔστω καὶ γιὰ μίαν μονάχα μέρα. Προχτές τὸ βράδι, πῆγε πεζῆ, πολλὴ ὥρα καὶ βρέθηκε μπροστὰ στὸ ξένο τσίρκο. Νάμπαινε μέσα! Νὰ μὴ γυρνοῦσε πιά τὰ νούμερα στὸ μυαλό του... νὰ ξεδώσει!... Τρόμαξε, μονάχα πὺ τὸ συλλογίστηκε· τοῦρθε στὸ νοῦ ἢ εἰρωνία τῆς Ἀμαλίας: «Ἡ κόρη σου δὲν μπορεῖ νὰ πάει στὸ κομμωτήριο κ' ἐσύ...». Ἦτανε Πέμπτη προχτές· ἂν εἶχε πάει στὸ τσίρκο, θὰ γύριζε κι αὐτὸς ἀργὰ καὶ δὲν θὰ τοῦ φαινόταν ἡ ὥρα, ὥσπου νὰ γύριζε ἡ Ἀμαλία. Δὲν τὸν ἀπατάει, εἶναι σίγουρος. Μπορεῖ νὰ μὴν τὸν θέλει, μὰ μὲ ἄλλον δὲν πάει... Τὸ σέβεται τὸ σπῆτι της. Εἶναι τίμια ἢ Ἀμαλία κι ὁμορφη κι ἀεράτη. Νὰ ἔτσι, νὰ τὴν ἔπιανε ἀπὸ τὸ μπράτσο καὶ νὰ πῆγαιναν οἱ δύο τους... «Λέω ν' ἀγοράσω δυὸ εἰσιτήρια, νὰ πᾶμε στὸ ξένο τσίρκο. Λένε...» Τρόμαξε κι ὁ ἴδιος μὲ τὴ φωνή του, μὰ τὸ εἶχε πιά πεῖ...

Ἡ Ἀμαλία γύρισε καὶ τὸν κοίταξε, ἀπορρομένα στὴν ἀρχὴ κ' ὕστερα τοῦ πέταξε: «Αὐτὸ ΣΟΥ ἔλλειπε». Δὲν εἶπε «Αὐτὸ ΜΑΣ ἔλλειπε», ἀλλὰ «αὐτὸ ΣΟΥ ἔλλειπε»... Αὐτὸ ΣΟΥ ἔλλειπε... Γύρισε πάλι τὸ μολύβι, ἀπὸ τὴ μεριὰ τῆς γόμας κ' ἔσθησε ὅλα τὰ νούμερα, πὺ εἶχε κάνει λάθος. Ὅστερα, βάλθηκε νὰ ψάχνει τὴν ξύστρα του, πὺ κάπου εἶχε τρυπώσει.

Ἡ Μητέρα

«Αὐτὸ ΜΟΥ ἔλλειπε», — συλλογίστηκε ἡ Ἀμαλία καὶ τρυπώνει, μὲ νεῦρο, τὸ φόρεμα τῆς Κίτσας. Τρεῖς φορὲς τὸ τρυπώσει ἀπὸ τὴν ἀρχή, ξεχνώντας τὸ ὕφασμα καὶ δὲ στρώνει... «Αὐτὸ ΜΟΥ ἔλλειπε». — Νὰ γυρῶει νὰ τὸν βλέπει πλάι της, νὰ συλλογιέται ἢ ἴδια ἄλλα, ἐκεῖνη τὴν ὥρα καὶ νὰ φωντάνει. Μὲ τὸν Χαραλάμπε, ναί, θὰ τῷθελε νὰ πῆγαινε στὸ τσίρκο. Νὰ βγῆ μιά φορὰ μαζί του, στὰ φανερά. Μὰ ἔχουνε κ' οἱ δύο κορίτσια τῆς παντρεῖας καὶ τὸν λογαριάζουνε τὸν κόσμο. Μπορεῖ νὰ μὴ φταίει τὸ ὕφασμα τόσο... Τώρα τελευταία δὲν μπορεῖ καθόλου νὰ ράψει: μόλις πιάσει τὴ βελόνα, τῆς ἐρχονται ὅλα στὸ νοῦ — ἕνα - ἕνα. «Λοιπὸν, πὺ πάει τὸ ράψιμο, κυρία Ἀμαλία;» — τὴ ρώτησε ὁ Χαραλάμπε τὴ δεύτερη φορὰ, πὺ τὴ συνάντησε στῆς Μαριάνθης. Ἐκεῖνη, δὲν ξέρε, γιατί, κοκκίνισε κ' ἐνωσε πὺ ὁ Χαραλάμπε τὸ πρόσεξε... «Μόνο ἡ Μαριάνθη ξέρε νὰ ράβει πουκάμισα· σὲ κανέναν ἄλλον δὲ βολεύομαι», — ἔλεγε ἐκεῖνος. Ἐκεῖ τὸν γνώρισε ἡ Ἀμαλία, πὺ πῆγε νὰ πάρει τὰ πουκάμισά του. Ἀπὸ κείνη τὴ μέρα, κάθε φορὰ πὺ πῆγαινε στὴ Μαριάνθη, ἤξερε πὺ σὲ λίγο, θάρθε ὁ Χαραλάμπε, μ' ἕνα δίσκο πάστες. Ἡ Μαριάνθη ἔβηνε καφέ. Ἐκεῖνος κουβέντιαζε ἐλεύθερα μὲ τὶς δύο γυναῖκες, τοὺς ἔλεγε τὰ βάσανά του. Ἡ γυναίκα του μεγαλύτερη του, πάντα ἄρρωστη... Ἐχει παραγγελιοδοχικὸ γραφεῖο — τυριά, βούτυρα — τρέχει στὶς ἐπαρχίες... οἱ δουλειές, δόξα τῷ Θεῷ, πάνε καλά, ὁμως καμὰ χαρὰ

στη ζωή. Τρεις κόρες να προικίσει κι οὐτ' ἓναν γιό... Ἡ Μαριάνθη φλυαροῦσε κι αὐτή. Μόνον ἡ Ἀμαλία σώπαινε. Ἐνωθε μιὰ ζεστασιά καὶ σὰν νὰ τῆς ἄρεσε, πὺ πρόσεξε ὁ Χαραλάμπης πὼς τῆς ἀρέσουν οἱ τροῦφες κ' ἔφερε, τὴν ἄλλη φορὰ, ἓνα δισκάκι γεμάτο. Καὶ «πάрте καὶ δεύτερη, κυρία Ἀμαλία μου, εἶναι φρέσκες, ὁ ζαχαροπλάστης εἶναι πελάτης μου καὶ μοῦ δίνει ὅ,τι καλύτερο...». Ἔτσι ἄρχισε ἡ γνωριμία μετὰ τὸ Χαραλάμπη, ἐδῶ καὶ δυὸ χρόνια καὶ τώρα, κάθε Πέμπτη, ἕξι μετὰ δέκα, ἢ ἔνδεκα πολλές φορές, σὲ κανένα ἐρημικὸ καφεενδάκι στὴν ἀρχὴ κ' ὕστερα στὸ κέντρο τοῦ Ζάρου, στὸ τέρμα Γαλατοῦ, σ' ἓνα μικρὸ καμαράκι... Τὴν πρώτη φορὰ πὺ τὴν πῆγε στὸ καμαράκι, ἔνωσε ἓνα φόβο... σὰν τότε, πὺ ἦτανε δεκαεφτά χρονῶ καὶ τὴ φώναξε ὁ Ξανθόπουλος στὸ καμαρίνι του. Τῆς ἄρεσε νὰ πηγαίνει νὰ βρίσκει τὸν πατέρα τῆς στὸ θέατρο πὺ δούλευε. Καθόταν δίπλα του, στὰ παρασκήνια καὶ παρακολουθοῦσε ἀπὸ κεὶ τὴν παράσταση, ὅσπου νὰ τραβήξει ὁ πατέρας τὸ σκοινί, νὰ κλείσει ἡ αὐλαία. Ἐνα βράδι, περνοῦσε ἔξω ἀπὸ τὸ καμαρίνι τοῦ Ξανθόπουλου κ' ἐκεῖνος τὴ φώναξε μέσα. «Μὴν ξανάρθεις νὰ κοιτᾶς στὰ παρασκήνια», — τὴν ψευτομάλωσε, «γιατὶ δὲν μπορῶ νὰ παίξω». — «Γιατί; — ἀπόρησε ἐκείνη. — «Γιατὶ μ' ἀρέσεις». Τὴν πῆρε νὰ τὴν φιλήσει καὶ τῆς Ἀμαλίας τῆς ἄρεσε κι ἄς ἦτανε μακιγιαρισμένος, μετὰ ψεύτικα γένεια, πὺ μύριζαν κόλλα καὶ πιερομύγδαλο. Τὴν ἔσυρε στὸ μικρὸ ντιβανάκι, πὺ πάνω ἦτανε σωριασμένα παρδαλὰ ροῦχα κ' ἓνα μεγάλο σάλι μετὰ μακριὰ κρόσια. Ἐκεῖνος φοροῦσε ἓνα μαῦρο βελουδο,

κεντημένο μετὰ χρυσὲς πόλλες, πὺ τῆς γαργαλοῦσαν τὸ λαιμὸ καὶ τὴ μύτη. «Λουίζα, Λουίζα, ἄγγελε τ' οὐρανοῦ», — τῆς ψιθύριζε... Κάποιος φώναξε ἀπ' ἔξω: «Στὴ σκηνή, στὴ σκηνή!». Ἐκεῖνος πετάχτηκε μετὰ μιᾶς καὶ, βάζοντας τὸ καπέλλο μετὰ τὰ φτερά, τῆς εἶπε νὰ τὸν περιμένει, ὡς τὴ δεύτερη πράξη, πὺ θγαίνει ἀργὰ στὴ σκηνή... Μόλις ἔμεινε μονάχη, τὴν ἔπιασε φόβος κ' ἔφυγε... Ἔστερα — ἄκουσε τὸ πὲς - πὲς τῆς μάνας τῆς: «Ἔτσι εἶναι οἱ θεατρίνοι... ἔχουν ἐρωμένες... σὲ παρατοῦν... νὰ, ὁ Ξανθόπουλος ἔχει δυὸ ἐρωμένες, στὸν ἴδιο θίασο...» Ἡ Ἀμαλία ἔπαψε νὰ πηγαίνει στὰ παρασκήνια καὶ πείστηκε νὰ πάρει τὸ Λεωνίδα. Νοικοκύρης, τίμιος ἀνθρώπος. Μὰ ἡ μάνα τῆς δὲν ἤξερε πόσο πικρὰ ἔλαψε ἡ Ἀμαλία, στὸ νυφικὸ τῆς κρεβάτι, πλάι σ' ἓναν ἀντρα, πὺ ποτὲ δὲν ἀγάπησε... καὶ πὼς χίλιες φορές θὰ προτιμοῦσε νάχε γίνει γυναίκα, ἐκεῖ, πάνω στὸ ξύλινο ντιβανάκι τοῦ καμαρινοῦ, στὴ δεύτερη πράξη, πὺ ἀργούσε ὁ Ξανθόπουλος νὰ θγεῖ στὴ σκηνή... Κάθησε στὴν ἀκρὴ τοῦ κρεβατιοῦ καὶ ἡ καρδιά τῆς χτυποῦσε, ἔνωθε δειλὴ, σὰν κοριτσόπουλο... κάθησε κι ὁ Χαραλάμπης πλάι τῆς, τῆς ἔβγαλε μιὰ - μιὰ τὶς φουρκέτες καὶ τῆς ἔλυσε τὰ μαλλιά... Δυὸ χρόνια πέρασαν. Πόσες Πέμπτες μᾶς κάνουν; Δὲν παραπονιέται ἡ Ἀμαλία, ὁ Χαραλάμπης τὴν προσέχει, τῆς κρατάει τὸ παλτὸ νὰ τὸ φορέσει, τῆς βάζει κρασί στὸ ποτήρι, ρωτάει ἂν φασάει, ἐκεῖ πὺ κάθεται. Ἔχει ἀπὸ γυναῖκες ὁ Χαραλάμπης. Κ' ἔπειτα, ἂν δὲν ἦτανε κείνος, οὔτε αὐτὴ, οὔτε ἡ Κίτσα θάχανε ὀλοκαίνουργα παλτὰ καὶ μπλουζες κι ἄς πιστεύει ὁ Λεωνίδας πὼς κάποια Ἀμερι-

τι ὁ πατέρας του δὲν ἔπαιζε ποτὲ μαζί του, μὰ γιὰ τὴν Πίσσα, πού, σὲ λίγο, δὲ θὰ ζοῦσε πιά... Ὁ Μεμάς, βέβαια, σὰν θὰ τὸ μάθαινε, δὲν θὰ τὸν ἔπαιρνε ξανὰ μαζί του καὶ ποτέ, ποτὲ πιά δὲ θὰ τὸν ἔπιανε ἀπὸ τὸ σβέροκο, νὰ περπατᾶνε μαζί στοὺς δρόμους τῆς γειτονιαῶς κι ἅμα συναντοῦσαν κανένα γνωστό του, νὰ λέει: «Εἶναι ὁ Σάκης, ὁ φίλος μου». — «Καὶ τὰ σκυλιά; πού τὰ βάλανε οἱ Ρῶσοι σου στὸ διαστημόπλοιο, δὲν εἶχανε ψυχὴ; Ὅχι ὅπως σοῦ συμφέρει, κύριε Μεμά!»... Στὸ κάτω - κάτω ἄς μὴν τὸν ἔχει πιά φίλο. Θὰ κάνει παρέα μὲ τὸ Μάνο καὶ τᾶλλα παιδιὰ. Θὰ σκοτώνουνε ὄσες γάτες θένε, θὰ διαβάζουνε τὸ «Δολοφόνο μὲ τὸ φαγωμένο πρόσωπο», θὰ κλέβουνε δραχμὲς ἀπὸ τὰ σπίτια τους καὶ θὰ πηγαίνουνε κάθε μέρα νὰ βλέπουνε πιστολίδι στὸν κινηματογράφο... Τὸν πῆγε κι ὁ Μεμάς, νὰ δοῦνε «Τὸ σπίτι πού ζῶ» — ρωσικὴ ταινία, ὅλο παράξενα: ἓνα ἀγόρι εἶχε ἓνα μεγάλο φίλο, ὅπως αὐτὸς τὸ Μεμά, πού μάζευε πέτρες καὶ σίδηρα!... Θὰ τοὺς ξεχάσει καὶ τοὺς δυὸ — καὶ τὸ Μεμά καὶ τὴν Πίσσα... Κανένας δὲ θὰ τοῦ λέει πιά «θὰ περᾶσω νὰ σὲ πάρω», «θὰ σφυρίξω ἀπὸ κάτω»... κανένας δὲ θὰ κουλουριάζεται, τὶς Πέμπτες τὰ βράδια δίπλα του, στὸ κρεβάτι του, πού ἀργεῖ ἢ μητέρα νὰ γυρίσει... Ἡ μητέρα μυρίζει καπνὸ, κάθε Πέμπτη — μονάχα ἐκεῖνος κ' ἢ Πίσσα τὸ ξέρουνε. Τῆς Πίσσας δὲν τῆς ἀρέσει καθόλου ὁ καπνός, στὸ σπίτι δὲν καπνίζει κανένας, καὶ μόλις ξαπλώσει ἢ μητέρα, ἐκεῖνη πηδάει ἀπὸ τὸ κρεβάτι. Ὁ Σάκης γυρίζει κατὰ τὴ μεριὰ τοῦ τοίχου, κουκουλώνεται, πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι καὶ κάνει τὸν κοιμισμένο... Κι ὁ πα-

τέρας κάνει πὼς κοιμᾶται. Μόλις ἀκούσει τὰ βήματά της, τὸν βλέπει κι αὐτὸν ὁ Σάκης, πού κουκουλώνεται. Ὡς ἐκεῖνη τὴν ὥρα, μένει ξαπλωμένος ἀνάσκελα. Ἀπὸ τὸ γλόμπο τοῦ δρόμου πέφτει ἀπάνω του τὸ φῶς κι ὁ Σάκης βλέπει τὰ μάτια τοῦ πατέρα ἀνοιγμένα διάπλατα, νὰ κοιτᾶνε τὸ ταβάνι. Ἔτσι ἔκανε καὶ τότε, πού δὲν εἶχε δουλειά: καθότανε, μὲ τὸ ἓνα χέρι ἀκουμπισμένο πάνω στὸ κεφάλι καὶ τὰ μάτια στηλωμένα στὸ ταβάνι. Ἡ μητέρα τοῦ ἔστηνε κευγά, τὸν τραβοκοποῦσε, τοῦ ἔλεγε: «Βγῆς ἔξω, κουνήσου, πήγαινε νὰ βρεῖς μιὰ ὀποιαδήποτε δουλειά». Καὶ κείνος καὶ πάλι σῶπαινε... Ὁ Μάνος θέλει νὰ γίνεῖ σὰν τὸν πατέρα του, σὰ μεγαλώσει. Ὁ Σάκης δὲν ἔχει κανένα, πού νὰ θέλει νὰ τοῦ μοιάσει... Ἰσως μονάχα τὸ Μεμά. Χημεῖα, ὅμως, δὲν ξέρει καλὰ - καλὰ τί εἶναι. Ἀκροβάτης — ξέρει καὶ τὸ θέλει. Κ' ὕστερα, τὸ λείει κι ὁ παππούς: «ἐμεῖς ὅλοι, στὸ αἷμα μας, ἔχουμε κάτι ἀπὸ τὸ θέατρο φτάνει μονάχα νὰ τὸν ἀφήσουνε νὰ μπεῖ στὸ τσίρκο, νὰ τὰ δεῖ ὅλα ἀπὸ κοντά, μὲ τὰ ἴδια του τὰ μάτια.

— Πίσσα, Πισσάκι, ψψψψψ, — καθυσῆχασε τὴ γάτα, πού στριφογύριζε, κάτω ἀπὸ τὸ μπλουζόν.
Τοῦ φάνηκε πὼς ἡ καρδιά της χτυποῦσε γρήγορα - γρήγορα καὶ φοβισμένη. Ἄραγε νὰ καταλαβαίνει;... Μπορεῖ νὰ βούρκωσαν τὰ μάτια του, ἔτσι ξαφνικά, γιὰ τὴ θυμῆθηκε τὴ μητέρα, πού μυρίζει καπνὸ τὶς Πέμπτες... Κατάπινε τὰ δάκρυα καὶ τοῦ πονοῦσε ὁ λαιμός του, χειρότερα κι ἀπ' ὅταν τοῦ κόψανε τὶς ἀμυγδαλὲς κ' ἤθελε νὰ καταπιεῖ.

Ἡ Πίσσα ἠρέμησε καὶ γουργούριζε...

Ἔνα βῆμα καὶ φάνηκε τὸ τσίρκο... Τεράστιες ρε-
κλάμες, κολλημένες παντοῦ.

«ΜΑΡΓΚΙΤ λένε τὴν ἀκροβάτρια, ἀκοῦς, Πίσσα;
Καὶ πρέπει νὰ τὴ δῶ... ΜΑΡΓΚΙΤ ΚΟΒΑΤΣ — παράξενο
ὄνομα!... Ἀκοῦς, Πίσσα; ΠΡΕΠΕΙ!»

Δὲν ἔκανε πιά καμιά προσπάθεια, νὰ καταπιεῖ τὰ
δάκρυά του. Τρέχουνε στὰ μάγουλά του καὶ μουσκεύουν
τὴ γούνα τῆς Πίσσας, ποὺ ἔχει ξετρυπώσει τὸ μουσούδι
τῆς, ἀπὸ τὸ μπλουζόν...

... Τὴν πινακίδα τὴν πῆρε ἀμέσως τὸ μάτι του. Ἦ-
τανε κολλημένη πάνω στὴν μάντρα, δίπλα στὴν εἴσοδο
τοῦ τσίρκου:

Ἡ διευθυνσις
εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ θέσει
εἰς γνῶσιν τοῦ κοινοῦ, ὅτι:

ΤΑ ΛΙΟΝΤΑΡΙΑ ΜΑΣ
ΔΕΝ ΤΡΩΝΕ ΓΑΤΕΣ!!!

Μόσχα 1964